

A TISZAVASVÁRI ÍTÉLET*

A NYÍREGYHÁZI VÁROSI BÍRÓSÁG DÖNTÉSE (16. P. 25.191. /1997./ 12. SZÁM)

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A Nyíregyházi Városi Bíróság dr. ... egyéni ügyvéd által képviselt ... felpereseknek dr. ... ügyvéd által képviselt Tiszavasvári Város Önkormányzata ... alperes ellen személyhez fűződő jogvédelme iránt indított perében meghozza és nyilvánosan kihirdeti az ítéletet.

A bíróság megállapítja, hogy az alperes megsértette a felperesek személyhez fűződő jogát azzal, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző módon az általa fenntartott ... Általános Iskolában 1997. június 12. napján a felperesek ballagtatása külön történt, és általános iskolai tanulói jogviszonyuk fennállása alatt a tornaterem használata számukra nem volt biztosított.

Az alperes köteles megfizetni a felpereseknek 15 napon belül személyenként 100 000 azaz egyszázezer Ft nem vagyoni kártérítést.

Alperes köteles megfizetni 15 napon belül ... forint perköltséget. Az alperes köteles megfizetni a felpereseknek 15 napon belül – jogi képviselőjük pénztárába – ... Ft perköltséget. A feljegyzett peres eljárási illetéket az állam viseli. Az ítélet ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül írásban három példányban a Nyíregyházi Városi Bíróságon benyújtott, de a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bírósághoz címzett, vagy a szerdai félfogadási napon jegyzőkönyvbe mondott fellebbezésnek van helye.

A fellebbezést a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság tárgyaláson kívül bírálhatja el, ha ezt az érdekeltek a fellebbezési határidőben közösen kérik, vagy ha csak a kamatot, a perköltséget, a feljegyzett illetéket, az állam által előlegezett költséget, az előzetes végrehajthatóságot, a teljesítési határidőt, a részletfizetést, vagy a határozat indokolását érintő fellebbezésnek tárgyaláson való elbírálását az érdekeltek egyike sem kéri.

INDOKLÁS

A bíróság a felperesek keresetlevele, perbeli személyes előadása, az alperes ellenkérelme, a felek által csatolt okiratok, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa által 1997. szeptember 25.

napján készített vizsgálati jelentés, ... az alperes polgármestere, ... az alperes intézmény koordinációs csoportvezetője, ... az alperes által fenntartott ... Általános Iskola volt igazgatóhelyettese, ... pedagógus és ... iskolai védőnő tanúk vallomása alapján a következő tényállást állapította meg.

Tiszavasvári város lakosságának kb. 17%-a a cigány népcsoporthoz tartozik. A településen az alperes fenntartásában két általános iskola működik: az egyik a ... Általános Iskola, ahol az 513 tanulói létszámból a cigánytanulók száma 250 fő.

A ... Általános Iskolában végezték általános iskolai tanulmányaikat a felperesek is.

A ... Általános Iskolában az oktatás a 60-as évek óta három épületben történik, a Kossuth u. 76., a Petőfi u. 8. és a Petőfi u. 24. szám alatt. Az iskola főépülete a Kossuth utca 76. szám alatti épület, itt van az iskola egyetlen tornaterme, és ebben az épületben működik vállalkozó üzemeltetésében az iskolai büfé is.

A ... Általános Iskola alapító okirata szerint az iskola alaptevékenysége a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók differenciált nevelése és oktatása iskolaotthonos és ifjúsági osztályokban.

Az iskola beiskolázási körzetébe tartozó halmozottan hátrányos helyzetű tanulók szinte kizárólag a cigány kisebbséghez tartoznak, oktatásuk kiegészítő iskolai rendszerben, majd 1994. évtől felzárkóztató oktatási program szerint folyik.

A felzárkóztató osztályokból a tanulmányok megfelelő előmenetele esetén lehetőség van a gyermekek általános tantervi osztályokba való átirányítására.

Az általános iskolai tanulmányokat megelőzően a gyermekek iskolaérettségi vizsgálatának eredménye alapján kerül sor a gyermekek felzárkóztató osztályba történő beíratására.

A tanulmányi előmenetel alapján a pedagógusok néhány esetben kezdeményezték cigány tanulók át-helyezését általános tantervű vegyes osztályokba, ám a szülők ezt nem támogatták, ragaszkodtak ahhoz, hogy gyermekük cigány osztályközösségben folytassa tanulmányait.

Az általános tantervű osztályokban egyaránt tanulnak magyar és cigány gyermekek, míg a felzárkóztató tantervű osztályok összetétele homogén, azokban kizárólag cigány származású gyermekek tanulnak.

* Az ítéletet a másodfokon eljáró Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei bíróság 1999. IV. 22-én kelt ítéletében helybenhagyta.

A felzárkóztató osztályok elhelyezése az iskola két Petőfi úti épületében történt, de a Kossuth utcai épületben is tanulnak cigány osztályok. A felperesek egy része is általános iskolai tanulmányainak első osztályát a Kossuth utcai épületben járta.

Az iskolában azonos évfolyamon tanuló osztályok a., b., c. megjelölésűek.

Az általános tantervű osztályok minden esetben a. megjelölésűek. Adott évfolyamon belül – az osztályok számától függően – a cigány osztályok megjelölése b. vagy c.

Az iskolai védőnő az általános iskolában tanévenként két alkalommal – a nyári szünetet követően ősszel és a téli szünetet követő időszakban – tisztasági vizsgálatot tart. A tisztasági vizsgálatok során minden alkalommal megállapítást nyert a gyerekek nagy részét érintően a fejtetűvel való fertőzöttség, illetőleg kisebb arányban a rühesség. A fertőzöttség a magyar gyerekek között elenyésző mértékű, az alkalmanként csak egy-két gyerekre vonatkozóan nyert megállapítást. A cigány gyermekek körében azonban a fertőzöttség mértéke alkalmanként elérte a 80-90%-ot is.

A fertőzöttség visszaszorítása érdekében az önkormányzat 1993-ig pedagógusasszisztenst foglalkoztatót, aki a Petőfi úti épületben erre a célra kialakított fürdőhelyiségben rendszeresen fürdette a gyermekeket, és a megfelelő kezeléseket is elvégezte.

Az álláshely önkormányzat által forráshiány miatt történő megszüntetését követően az iskola cigány tanulóinak fertőzöttsége megnőtt.

Az önkormányzat és intézményei számos esetben foglalkoztak a településen – különösen a felperesek lakókörnyezetében, a Széles úti telepen – élő cigány kisebbség életkörülményeinek javításával. 1995. október 27. napján átadásra került a Cigányinformációs Közösségi Ház, amelyben közegészségügyi célokat szolgáló női és férfi fürdő is kialakításra került, amelyet a telepen élők heti két alkalommal ingyenesen vehetnek igénybe. Ez a megoldás azonban kevésbé volt eredményes a fertőzöttség visszaszorításában, mint a korábbi egészségügyi munka.

A Szociális Gondozó Központ juttatja el az önkormányzat által vásárolt fertőtlenítőszeret a tetűvel vagy serkével fertőzött gyermekek családjai részére.

A cigány tanulók tetű- és rühfertőzöttségével, tornafelszerelésük hiányával, az egészséges gyermekek fertőzéssel veszélyeztetettségével és az óráközi szünetekben a fertőtlenítés megoldhatatlanságával magyarázva, illetve kapacitáshiányra hivatkozással hallgatólagosan a cigány-összetételű iskolai osztályok az iskola tornatermét nem használhatták, tornaóráikat rendszeresen a szabadban tartották.

A felperesek általános iskolai tanulmányaik alatt az iskola tornatermét soha nem látogatták. Annak igény-

bevételétől egyéb iskolai rendezvények során is el voltak zárva.

Az 1996/1997. tanévben a 8/c. osztály létszáma 17 fő volt, ebből 6 gyerek osztályismétlő. Ennek az osztálynak voltak a felperesek is tanulói.

Az 1996/1997. tanévben a 8/c. osztályban három alkalommal volt védőnői tisztasági vizsgálat: február 5-én, április 24-én és június 3-án. Mindhárom alkalommal a gyermekek nagyarányú tetűvel fertőzöttsége nyert megállapítást.

A február 5-i jegyzőkönyv rögzíti, hogy a 8/c. osztályban minden gyermek pediculózisos volt. Az ellenőrzési jegyzőkönyv szerint az ellenőrzést végzők felvilágosították a gyerekeket az élősködők okozta veszélyekre és a fertőzés forrására, valamint a kezelésre. A jegyzőkönyv tartalmazza, hogy a fertőzés megakadályozása érdekében az iskola a saját költségvetése terhére megvásárolta a tetűirtószert. Az áprilisi vizsgálat jegyzőkönyve tartalmazza, hogy felkéri a városi főorvost intézkedések megtételére. A június 3-i vizsgálatról felvett jegyzőkönyv szerint a 8/c. osztályban szűrt 14 gyermek közül 11 fő fertőzött.

Az iskola nevelőtestülete 1997. április 23-i értekezletén foglalkozott a cigány tanulók egészségügyi állapotával, nagyarányú fertőzöttségükkel, és ekkor merült fel, hogy ballagtatásuk a magyar tanulóktól elkülönítetten történjen. Az értekezletről készült jegyzőkönyv szerint a tantestület a kérdésben nem volt egységes, és abból a gyermekek különballagással szembeni ellenállása is megállapítható.

A nevelőtestület ezen az értekezleten 24 igen és 3 nem szavazattal úgy döntött, hogy a 8/c. osztályos tanulók ballagását külön fogja megtartani, és ezen tanulók szüleit 1997. április 28. napjára szülői értekezletre összehívja.

A tantestületi döntésről a gyermekeket osztályfőnöki órán osztályfőnökük, míg a szülőket a szülői értekezleten az osztályfőnök és az igazgatóhelyettes tájékoztatta. Mind a szülők, mind a gyermekek felháborodással értesültek a tantestületi határozatról, azonban a tantestület a döntését nem kívánta megváltoztatni.

A nevelőtestület döntéséről tájékoztatta az alperest is.

A szülők és a gyermekek ellenállását látva a nevelőtestület eredeti döntésén annyit változtatott, hogy megengedte a különballagás Kossuth utcai főépületben történő megtartását.

A tanulókat az osztályfőnök és az igazgatóhelyettes úgy tájékoztatta, hogy amennyiben a különballagáson nem vesznek részt, nem kaphatnak általános iskolai tanulmányaik befejezését igazoló bizonyítványt.

A felperesek és szülei számára rendkívüli jelentőséggel bírt az általános iskola befejezése, annak le-

zárásaképpen a bizonyítvány kézhezvétele, és a ballagási ünnepségen való részvétel.

E tényezők hatására a 8/c. osztály tanulói, köztük a felperesek 1997. június 12. napján a magyar gyermekektől eltérő időpontban ballagtak.

Az iskola azon törekvése, hogy a ballagás ilyen előzmények és körülmények ellenére is színvonalas és bensőséges legyen, nem volt elégséges ahhoz, hogy a ballagást követően különböző fórumokon a különballagatás ténye miatt az érintettek tiltakozásukat és felháborodásukat ne fejték ki.

Az alperes az általa fenntartott ... Általános Iskolában kialakult közegészségügyi állapotról, a gyermekek nagyarányú fertőzöttségéről az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Városi Intézetét nem értesítette, segítségét nem kérte.

Az ÁNTSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Intézete az Országos Tisztifőorvoshoz 1997. október 31. napján 570/97. szám alatt címzett tájékoztatásában úgy foglalt állást, hogy a ballagás időtartamára a szükséges hatósági intézkedések megtételével a gyermekek tetűmentességét el lehetett volna érni.

A Kossuth utcai és a Petőfi utcai iskolai épületek közötti távolság 400 méter, s az egyik épületből a másik épület megközelítése a 36. számú főútvonalon való átkeléssel oldható csak meg. A tanórák közötti szünetek rövidsége miatt a Petőfi utcai épületekben tanuló gyermekek számára az óráközi szünetekben a pedagógusok a büfé látogatását nem engedélyezték.

A felperesek fertőzöttségére vonatkozóan az 1997. évet megelőző időszak tekintetében adat nincs.

A bíróság a fenti tényállást – a Pp. 141. § (6) bekezdés rendelkezésére hivatkozással történt bírósági felhívás után – egyéb bizonyítási indítvány hiányában a felek által szolgáltatott peradatok és felajánlott bizonyítási eljárás lefolytatása után állapította meg a Pp. 206. § (1) (2) bekezdése alapján.

A bíróság a felperes Országos Közoktatási Intézet a ... Ferenc Általános Iskola oktatási gyakorlata tárgyában szakértőként történő kirendelése iránti bizonyítási indítványát mint szükségtelent és a per kéréseit meghaladót elutasította.

A felperesek kereseti kérelme az alperes által fenntartott ... Általános Iskolában folytatott elkülönített oktatási gyakorlatra, a különballagásra és az iskola bizonyos részeinek cigánytanulók előtt történő elzártságára hivatkozással arra irányult, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes megsértette a felperesek személyhez fűződő jogát, az alperest tiltsa el a további jogsértéstől, és marasztalja a felperesek javára személyenként 500 000 Ft nem vagyoni kártérítésben.

Az alperes ellenkérelme, mind jogalap, mind összecszerúsége tekintetében a felperesek keresetnek elutasítására irányult.

Az alperes védekezésül a felperesek kereseti tényállításaival összefüggésben előadta, hogy a felperesek különballagtatásának oka az osztályban kialakult közegészségügyi helyzet volt, azt a felperesek, illetve a szüleik nem ellenezték. Az alperest diszkriminatív szándék e tekintetben nem vezette.

Az alperes ellenkérelme szerint a cigány tanulók tetű- és rühfertőzöttsége, a tornafelszerelésük hiánya és az egészséges gyermekek fertőzéssel veszélyeztetettsége miatt a tornaterem-használat objektíve nem volt megoldható, de a büféhasználat a gyermekek számára a Kossuth utcai épületben biztosított volt.

A felperesek felzárkóztató program szerinti oktatása miatt az önálló osztályokba beosztásuk oktatási szempontból indokolt volt, róluk, mint cigány származásúakról az alperes nyilvántartást külön nem vezet, és az osztályok megnevezése is független a benne tanuló gyermekek származásától. Az alperes hivatkozott arra is, hogy a felzárkóztató és az általános tantervű osztályok között a tanulmányi előmeneteltől függően az átjárhatóság biztosított.

A felperesek keresete alapos.

Az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 2. cikke szerint az egyezségi okmányban részes valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatóság alá tartozó minden személy számára az egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési, vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

Az egyezségokmány 24. cikk 1. pontja értelmében minden gyermeknek fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, vagy nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagy nora, vagy születésre való tekintet nélkül joga van arra a védelemre, amely őt kiskorú állapota folytán a családjá, a társadalom és az állam részéről megilleti.

A Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményt Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvény hirdette ki. Az Egyezmény 2. cikk 1. pontja értelmében az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és biztosítják a joghatóságuk alá tartozó gyermekek számára az Egyezményben lefektetett jogokat minden megkülönböztetés, nevezetesen a gyermeknek vagy szüleinek vagy törvényes képviselőjének faja, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképzetlensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti különbségtétel nélkül.

Az Egyezmény 28. cikke az 1. pontban rögzíti, hogy az Egyezményben részes államok elismerik a

gyermeknek az oktatáshoz való jogát, míg a 29. cikk 1. pontja értelmében az Egyezményben részes államok megegyeznek abban, hogy a gyermek oktatásának a következő célokra kell irányulnia:

a) elő kell segíteni a gyermek személyiségének kibontakozását, valamint szellemi és fizikai tehetségének és képességeinek a lehetőségek legtágabb határáig való kifejlesztését,

b) a gyermek tudatába kell vésni az emberi jogok és az alapvető szabadságok, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában elfogadott elvek tiszteletben tartását,

c) a gyermek tudatába kell vésni a szülei, személyazonossága, nyelve és kulturális értéke iránti tiszteletet, valamint annak az országnak, amelyben él, továbbá esetleges származási országának a nemzeti értékei iránti és a sajátjától különböző kultúrák iránti tiszteletet,

d) fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy a megértés, a béke, a türelem, a nemek közötti egyenlőség, valamennyi nép, nemzetiségi, nemzeti és vallási csoport és az őslakosok közötti barátság szellemében tudja vállalni a szabad társadalomban az élettel járó mindenfajta felelősséget.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Római Egyezményt és annak kiegészítő jegyzőkönyveit az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki.

Az Egyezmény 14. cikke a Megkülönböztetés tilalma cím alatt úgy rendelkezik, hogy a jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

Az Egyezmény Kiegészítő jegyzőkönyve 2. cikke az Oktatáshoz való jog cím alatt rögzíti, hogy senkitől sem szabad megtagadni az oktatáshoz való jogot.

Az alkotmány 70/A. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül, míg a (2) bekezdés értelmében az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

Az alkotmány 70/F. § (1) bekezdésében a Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot, a (2) bekezdés szerint a Ma-

gyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával ... valósítja meg.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény preambuluma szerint a törvény célja a Magyar Köztársaság Alkotmányában meghatározott művelődéshez való jog esélyegyenlőség alapján való gyakorlásának biztosítása.

Az 1993. évi LXXIX. törvény 3. § (3) bekezdése szerint az állam az ingyenes és kötelező általános iskoláról az állami szervek és az önkormányzatok intézményfenntartó tevékenysége, illetve az állami, a helyi önkormányzati feladatellátás keretében gondoskodik.

Az 1993. évi LXXIX. törvény 4. § (7) bekezdése szerint a közoktatásban tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból, így különösen a gyermek... nemzeti, etnikai hovatartozása,... származása... miatt.

Az 1993. évi LXXIX. törvény 10. § (2) bekezdés értelmében a gyermek, illetőleg a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani ..., míg a (3) bekezdés e) pontja szerint a gyermeknek, tanulónak joga, hogy személyiségi jogait ... az iskola. ... tiszteletben tartsa.

Az 1993. évi LXXIX. törvény 11. § (1) bekezdés c) pontja szerint a tanuló joga különösen, hogy igénybe vegye az iskolában ... rendelkezésre álló eszközöket, az iskola... létesítményeit (könyvtár, laboratórium, számítástechnikai központ, sport-és szabadidő- létesítmények stb.).

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 1. § (2) bekezdése szerint nemzeti és etnikai kisebbség a népcsoport, míg a 61. § (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy e törvény értelmében Magyarországon honos népcsoportnak minősül a cigányság is.

1993. évi LXXVII. törvény 3. § (5) bekezdése szerint a kisebbségek mindennemű hátrányos megkülönböztetése tilos.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 75. § (1) bekezdése értelmében a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak. A Ptk. 76. §-a értelmében a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen a magánszemélyek bármilyen hátrányos megkülönböztetése nemük, fajuk, nemzetiségük vagy felekezetük szerint.

A Ptk. 84. § (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgárjogi igényeket támaszthatja:

a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását,

b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől,

e) kártérítést követelhet a polgárjogi felelősség szabályai szerint.

A Ptk. 85. §.(1) bekezdés értelmében a személyhez fűződő jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni a korlátozottan cselekvőképes személlyel, személyhez fűződő jogai védelmében maga is felléphet.

Az Alkotmánybíróság több határozatban is értelmezte az alkotmány 70/A. §-ában foglalt tilalom alkotmányos tartalmát.

A 21/1990. (X. 4.) AB számú határozatában kifejti, hogy „az a kérdés, hogy a megkülönböztetés az alkotmányos határok között maradt-e, csakis a mindenkor szabályozás tárgyi és alanyi összefüggésében vizsgálható.”

A 4/1993. (IL 12.) AB határozatban úgy fogalmaz, hogy az „alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak vagy kötelezettek között vethető fel”, míg a 881/B/1991. AB határozatban kifejtettek szerint azonos jogalanyi körben eltérő szabályozás megengedhetetlen megkülönböztetés.

A 108/B/1992. AB határozatában az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy „a megkülönböztetés alkotmányellenes, ha összehasonlítható helyzetben lévő személyek között történik a különbségtétel, amely alapjogsérelmet okoz, illetve az egyenlő méltóság alkotmányos követelményét sérti.”

A 30/1997. (IV. 29.) AB határozatban kifejtettek szerint az alkotmányos alapjogokat érintő diszkrimináció csak akkor megengedett, ha az kiállja a szükségesség és arányosság tesztjét.

A 35/1994. (VI. 24.) AB határozat értelmében valamely alapjognak nem minősülő jog vagy helyzet tekintetében fennálló megkülönböztetés, illetve korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a megkülönböztetésnek, illetve a korlátozásnak – tárgyilagos mérlegelés alapján – nincs ésszerű indoka, vagyis önkényes.

A bíróság álláspontja szerint a fent hivatkozott törvényi rendelkezések helyes értelmezése az, hogy minden különbségtétel tilos, azaz diszkriminációnak minősül, ha az ésszerűtlen, megfelelően, objektíven nem indokolható, az alkalmazott eszköz aránytalan a célhoz képest.

Tiltott különbségtétel, azaz diszkrimináció, ha a cél és az alkalmazott eszközök között nincs ésszerű arányossági viszony, ha a különbségtétel nem legitim cél érdekében és önkényesen történik.

A bíróság a körülményeknek és a peres felek érdekeinek egybevetésével azt állapította meg, hogy a felperes által hivatkozottak köréből a felperesek sérelmére megvalósult a tiltott megkülönböztetés, a diszkrimináció a magyar gyerekektől elkülönítetten történt ballagatásukkal, és azzal, hogy általános iskolai tanulmányaik alatt az iskola tornatermének használata szá-

mukra nem volt biztosított, e lehetőségtől meg voltak fosztva.

A cigány gyermekek körében az alperes által állított évek óta tartóan fennálló fertőzöttségre tekintettel ésszerűtlen volt a felpereseket, mint az 1997. évben iskolai tanulmányaikat befejező 8/c. osztály tanulóit, a korábbi évektől eltérően az iskola hagyományos évzáró és ballagási ünnepségén való részvételtől azáltal megfosztani, hogy részükre más időpontban különballagás szervezése történt.

A korábbi évek gyakorlata ezt a tényt, magatartást a felperesekkel szemben indokolatlanná teszi.

Az elkülönítés célja, a közegészségügyi okra való hivatkozás legitimnek sem minősül azáltal, hogy adott probléma egészségügyi intézkedéseket indokol, és mint azt a peradatok igazolják, annak megoldására megfelelő egészségügyi intézkedési lehetőség lett volna.

Hasonló indokokkal tiltott különbségtétel a felperesek tekintetében az a tény, hogy általános iskolai tanulmányaik alatt az iskolai tornaterem használata részükre nem volt biztosított.

Megfelelően nem is indokolható, hogy az általános iskolai tanulói létszám közel 50%-át kitevő cigány gyerekek, a felzárkóztató oktatási program szerint tanuló cigány osztály tanulói, közöttük a felperesek formális döntés, konkrét egészségügyi intézkedés hiányában eleve meg legyenek fosztva egy iskolai helyiség, adott esetben a tornaterem használatától.

E tények megvalósították a felperesek Ptk. 76. § rendelkezései által védett személyhez fűződő jogának sérelmét, amelyet akkor is orvosolni kell, ha az senkinek fel nem róható. Az alperes mint az iskola fenntartója viselni tartozik jogsértéshez fűződő jogkövetkezményeket függetlenül felróhatóságától, vétkességétől, szándékaitól.

A fent kifejtettek alapján a bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogsértést megállapította.

A bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja szerinti jogkövetkezmény alkalmazását azért nem tartotta indokoltnak, mert a felperesek általános iskolai tanulói jogviszonya az ítélethozatal időpontjában már nem állt fent, ezért az eltiltás mint jogkövetkezmény, nem alkalmas eszköz a felpereseket ért jogsérelem orvoslása tekintetében.

A bíróság a rendelkezésére álló adatok alapján megalapozatlannak találta a felperes diszkriminációra való hivatkozását az elkülönített iskolai épületekben történő oktatásra, az iskolai büféhasználat tilalmára és a cigány tanulók külön nyilvántartására és megjelölésére hivatkozással. Az alperes e vonatkozásban „a megkülönböztetés” ésszerű és objektíve elfogadható indokát adta azzal, hogy a büfé használatától csak

a Petőfi úti épületben tanuló gyermekek vannak elzárva amiatt, hogy az iskolai szünetek időtartama és a másik épület megközelíthetősége azt kellőképpen indokolja.

Tekintettel arra, hogy a felperesek az általános iskolai tanulmányaikat több osztályon keresztül a Kosuth utcai épületben folytatták, s ott részükre a büfé használata biztosított volt, ezáltal a megkülönböztetés e vonatkozásban nem állapítható meg. Az osztályokban történő elkülönítésüket pedig a sajátos pedagógiai szempontból indokolt felzárkóztató program szerinti tanrend ésszerű indokát adja.

Nem bizonyított az a körülmény, hogy a felperesek osztályának 'c' betűvel történő megjelölése megkülönböztetést szolgálna, annak az alperes szintén megfelelő indokát adta.

Önmagában az a jogsértő tény, hogy a felperesek általános iskolai oktatásuk időszaka alatt személyhez fűződő jogaikban sérültek, mint jogellenes magatartás megalapozza az alperes Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja szerinti kártérítési felelőségét.

A Ptk. 355. § (1) bekezdése szerint a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult az alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

A (4) bekezdés szerint a károkozó körülmény folytán ... azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért... nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A jogsérelem és az általa okozott hátrány sajátosságaira tekintettel a felpereseket ért hátrány nem vagyoni hátrány, így javukra nem vagyoni kár megtérítésének van helye.

A nem vagyoni kártérítés célja, rendeltetése adott esetben a jogsérelem okozta hátrányok enyhítése.

A felperesek és törvényes képviselőik perbeli előadásaik alapján a bíróság meggyőződött arról, hogy a

felperesek cigány származásuk miatt a magyar gyermekek részéről gúnyolódásnak vannak kitéve, őket lenézik. Az oktatásuk során alkalmazott megkülönböztetés ezt a konfliktushelyzetet, ezt az elkülönítést tartóssá tette, tovább mélyítette, legalizálta. A nem vagyoni kártérítés tipikusan a személyhez fűződő jogok megsértéséért járó anyagi felelősség alakzata. Nem vagyoni kártérítés esetében a jogellenesség alapja nem a károkozás, hanem a személyhez fűződő jogsértés, azt hivatott szankcionálni, jellege elsődlegesen erkölcsi.

A bíróság mérlegeléssel e célokat személyenként 100 000 Ft nem vagyoni kár megítélésével találta elérhetőnek.

A bíróságot a Pp. 215. §-a korlátozta érdemi döntésében, ezért erre irányuló kereseti kérelem hiányában az alperes késedelmi kamatokban való marasztalását mellőzte.

Az alperes pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint viselni tartozik a felperesek perköltségeit, a felperesek, illetve törvényes képviselőik tárgyaláson való megjelenésével összefüggésben, illetve jogi képviseletük folytán felmerült költségeit.

A bíróság jelenlétenként ... költséget számolt el a felperesek javára útiköltségként, míg a jogi képviselő javára a perköltséget ... összegben állapította meg.

Az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 5. § (1) bekezdése szerint személyes illetékmentes, ezért a bíróság a törvény 64. §-a szerint alkalmazott 6/1986. (VI. 26.) IM számú rendelet 14. §-a szerint úgy rendelkezett, hogy a per tárgyi illeték-feljegyzési jogossága folytán feljegyzett peres eljárási illetéket az állam viseli.

A jogorvoslatról való tájékoztatás a Pp. 233. § (1) bekezdése és a 220. § (3) bekezdése rendelkezésein alapul.

Nyíregyháza, 1998. december 1. napján